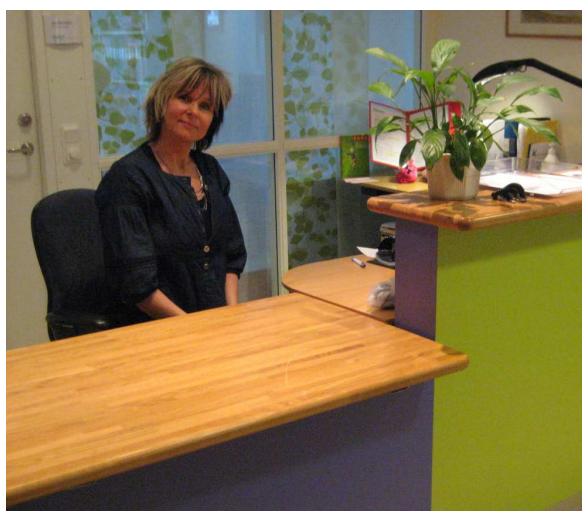

Verksamhetsberättelse 2010

Hörselhabilitering Barn och Ungdom Hörsel- och Balanskliniken Karolinska Universitetssjukhuset

Receptionisten är den första barnet möter

- Jag är den första som barnen träffar och därför är det viktigt hur jag möter dem. När ett barn kommer hit försöker jag få ögonkontakt och visa att det är barnet som är i fokus. Det säger Eva som är receptionist vid hörselhabiliteringen på Rosenlunds sjukhus. Hörselhabiliteringen är en av de verksamheter som samarbetar med projektet Egen växtkraft för att barn ska ta större plats och kunna påverka sin situation.
- Jag tror det har stor betydelse att jag är fokuserad på barnet. Det är viktigt att familjen möts av en lugn atmosfär som signalerar att här kan både barn och föräldrar fråga om sådant de undrar över, säger Eva.
- Det ska vara så välkomnande som möjligt med mycket "hemkänsla" och en lugn atmosfär. Det gynnar förhoppningsvis allt som sker under besöket på hörselhabiliteringen

*utdrag ur Handikappförbundets
hemsida Egen Växtkraft/Konkreta
tips för delaktighet www.hso.se*

Sammanfattning av det gångna året

Arbetet med att utveckla en samlad hörselhabilitering på Rosenlund har fortsatt. Utvecklingen av hörselhabiliteringen till ett kunskaps- och kompetenscentrum pågår. Utbildningar och studiedagar har arrangerats för hela landet. Personalens kompetens och engagemang gör hörselhabiliteringen till en spännande och kreativ arbetsplats. Totala antalet barn har ökat från 1781 till 1944, varav 222 var nya. Spädbarn från hörselscreeningen skrivs in vid ett par månaders ålder men det tillkommer barn i alla åldrar med nydebuterad hörselnedsättning. Hörapparat Anpassning för spädbarn har utvecklats. Bland annat har verksamheten ingått i ett externt projekt för framtagande av baby-hörapparater. 13 barn genomgick operation med cochleaimplantat vid Öron-Näs-Halskliniken. För dessa har det fortsatta stödet skett i vanlig ordning på hörselhabiliteringen.

Delaktighet för barnen har varit i fokus under året. Hörselhabiliteringen har blivit utvald att ingå i det nationella projektet "Egen växtkraft" som drivs av Handikappförbunden i samverkan med Barnombudsmannen. Här undersöks hur barn kan få mer att säga till om vid habiliterande insatser och aktiviteter. Goda exempel har tagits fram och börjat användas i verksamheten. Föräldrars delaktighet har setts över i enkäten MPOC The Measurement Of Processes Of Care där 76 av 90 svarande föräldrar har angett att de är mycket nöjda eller nöjda med habiliteringen.

Kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård

Forskning

"Neurologiska förutsättningar för hörande, kognitiva förmågor och läsutveckling hos hörsel-skadade och döva barn med hörapparat och CI" i samarbete mellan Karolinska Institutet, Linköpings och Lunds universitet startade 2009 och ska pågå under tre år. Syftet är att studera hur hörselskadade barns hörselförmåga och språkliga färdigheter utvecklas och hur detta kan påverkas med träningsprogram.

Ytterligare ett påbörjat projekt som enheten är involverad i är framtagning av ett nytt hörseltest för spädbarn med hjälp av eye-tracking i samarbete med Stockholms Universitet.

Utveckling/projekt

Under 2010 har flera projekt påbörjats och avslutats. MP4-projektet har visat slutsatsen att hörselhabiliteringen kan genom samarbete av flera yrkesgrupper ge personer med fler-funktionsnedsättning auditiv stimulans med andra utrustningar än hörapparater för att sedan kanske leda till hörapparat användande. Detta om hörapparater av en eller annan anledning initialt inte är ett alternativ.

Ett annat avslutat projekt är utvärdering av flermikrofonssystem i klassrummet som har provats av integrerade elever i länet. Resultatet innebar att med grundlig information och kontinuerligt stöd och uppföljning var det överlag positivt för eleverna med ett sådant system. Utvärdering av hörapparatnyttan – projekt kring utvärdering av olika mätinstrument - fortsätter 2010.

Habiliteringen deltog i ett omfattande externt projekt gällande utprovning av en ny typ av hörapparat för spädbarn med öppen anpassning

Påbörjat projekt under året är en översyn av hörseltekniska hjälpmedel och den pedagogiska situationen kring dessa i specialskolan. Detta görs i samarbete med specialpedagogiska institutionen vid Stockholms Universitet.

Hörsel- och Dövforum startades i september 2009 som en försöksverksamhet mellan Specialskolemyndigheten SPSM och Hörselhabiliteringen och har fortsatt under 2010. Information finns på www.karolinska.se/horsel-dovforum. Syftet har varit att utveckla ett tydligare och mer effektivt samarbete inom Stockholms län. En kartläggning av kommunernas hörselstöd visade att endast 14 av Stockholms 26 kommuner har hörselpedagogisk kompetens.

Kartläggningen pekar på att det finns ett stort behov av fortbildning inom hörselområdet. Samordnare inom kommunerna har utsetts och ett nätverk har bildats för att öka samverkan kring stödet till hörselskadade barn i förskola/skola. Mycket arbete återstår varför verksamheten förlängts ytterligare ett år.

Delaktighet för barnen har varit i fokus under året. Hörselhabiliteringen har blivit utvald att ingå i det nationella projektet ”Egen växtkraft” som drivs av Handikappförbunden i samverkan med Barnombudsmannen. Här undersöks hur barn kan få mer att säga till om vid habiliterande insatser och aktiviteter. Goda exempel och en policy har tagits fram och börjat användas i verksamheten. Alla habiliteringens medarbetare har varit delaktiga i att ta fram förslag på barns delaktighet. Föreläsning i ämnet med Christina Rehlund har arrangerats för både föräldrar och personal. Projektet fortsätter under 2011.

Infant-Toddler Meaningful Auditory Integration Scale (IT-Mais) är ett frågematerial som används som underlag för dialog med föräldrar. Syftet är att föräldrar får verktyg att uppmärksamma barnets ljudmedvetenhet, reaktion och respons. Specialpedagogerna har utprovat materialet och arbetar vidare.

Implementering av vårdprogram Tinnitus har skett genom teamet för ungdomar med tinnitus och ljudöverkänslighet bestående av psykolog, audionom, kurator och konsulent. 46 ungdomar har fått stöd för sina tinnitusbesvär.

Barn/ungdomsgruppsverksamhetens program

Sångstund, 0-3 år

Småbarnsträff, 0-3 år

Teckenspråkslek, 3-5 år

Hörsel- och språkgrupp 4 år, 5 år

Hörsel- tal- och språkgrupp 6-8 år

HUSK, ungdomar lär om hörsel 9-12 år, 12-15 år

Gruppinformation för dig som har hörselnedsättning och slutar gymnasiet

Föräldrakurser

Individuell handledning i form av Auditory Verbal Therapy (AVT), som är en metod där föräldrarna får handledning i hur de kan hjälpa sitt barn att utveckla talspråk genom lyssnande. Inom AVT arbetas med målsättningar inom hörsel/lyssnande, tal, språk, kommunikation och kognition som dels summeras efter varje tillfälle men även utvärderas på längre sikt. Föräldrarna får inget specifikt material med sig hem utan snarare tekniker och strategier hur de kan hjälpa sitt barn att utveckla talspråk genom lyssnandet i vardagliga situationer. 37 barn med föräldrar fick detta stöd.

Basutbildning

Hur kan jag stimulera mitt barns tal- och språkutveckling?

Familjeträffar

Anhörigträff

Teckenspråk och TSS-kurser, även för anhöriga och personal

Uppdrag för medarbetare inom hörselhabiliteringen

- Hörsel och Ljud – öka kunskapen kring hörselns betydelse för talutvecklingen. Ta fram program och metoder för hur hörseln kan stimuleras och tränas. Uppdraget klart. Implementeras i verksamheten
- Ljudmiljö – skapa en god ljudmiljö anpassad för barn med hörselnedsättning som kan inspirera och lära andra hur en bra ljudmiljö kan ordnas i hemmet, i förskola och skola. Pågår.
- Barngrupper – tydliggöra innehållet i barngrupperna för 4 och 5 åringar med kursplan och barn/föräldrars delaktighet. Pågår

- Personalkonsultation – öka kunskapen hos förskolepersonal. Pågår
- Lätta hörselnedsättningar – vilket stöd behöver dessa barn? Pågår.

Säker vård

Avvikelser

Klara rutiner för avvikelshantering finns vid Karolinska Universitetssjukhuset och sker med programvaran Händelsevis. Antalet rapporterade avvikelser var 31 st, en ökning med 11 st. Åtgärder har genomförts och resultat och erfarenheter har återförts till verksamhetens medarbetare. Problemen med hörselgångsinsatser har minskat medan taxiresorna till/från specialförskolorna orsakat problem.

Taxiresor

Under våren åkte 39 barn taxi och under hösten 34 st, en minskning från 2009 då 44 barn åkte taxi. Arbetet med en uppstramning av rutinerna har fortsatt. Att ansvara för taxiresorna har inneburit ett omfattande merarbete med täta kontakter med taxibolag, föräldrar och specialförskolor. Vår strävan har varit att arbeta mot endast *ett* företag, nämligen TaxiKurir. Samverkan med det mindre taxiföretaget Samtrans skulle därför avslutats under 2010 vilket inte har skett på grund av många oklarheter i TaxiKurirs hantering av barnen. Ett återkommande orosmoment har gällt chaufförer som inte kunnat montera barnstolarna. En lösning togs fram i samarbete med taxibolaget och föräldrarna föreslogs inköp av endast två typer av barnstolar som chaufförerna fick utbildning i att sköta. För att förbättra bemötandet mot barnen erbjöds chaufförerna dessutom en kort kurs i hörselkunskap och teckenspråk.

Specialförskolorna lämnade en skriftlig rapport som kvalitetssäkring av sin verksamhet utifrån ett hörselperspektiv gällande de barn som får resorna bekostade av landstinget.

Patientfokuserad vård

Enkät till föräldrar vars barn gick på specialförskola. Syftet var att efterhöra föräldrars åsikter om den verksamhet dit barnet beviljats taxiresor av hörselhabiliteringen. 38 fick enkäten och 30 svar inkom. Enkäten innehöll 22 frågor om resorna, förskolans användning av hjälpmedel, ljudmiljön osv med fasta svarsalternativ med möjlighet att skriva egna kommentarer. De flesta föräldrarna, 26 st, var mycket nöjda eller nöjda med förskolan. 27 svarade att de var nöjda med resorna, 1 var inte nöjd. Flera har angett att det varit problem med taxi. Oftast fungerade det bra med en ordinarie chaufför men när vikarier kör fungerade det inte lika bra.

Habiliteringsplaner

Antal familjer som har en habiliteringsplan: 446 st. Under året skrevs 169 habiliteringsplaner, en minskning med 112 st jämfört med föregående år. Minskningen har följts upp under året och föranlett olika insatser, bland annat en riktad inbjudan till alla föräldrar med barn födda -95, -98, -01 och -05. Resultatet blev nedslående med exempelvis endast 5 svar på 40 inbjudningar i ett av teamen.

Minskningen av antalet habiliteringsplaner kan bero på en eftersläpning av uppföljningen på tidigare års planer samt att vi idag gör mer arbetskrävande planer i samverkan med externa aktörer.

Fokusgrupper har anordnats med ett tiotal föräldrar i två grupper. Syftet var att ta del av deras uppfattning om stödet de fått inom hörselhabiliteringen. Resultatredovisning ej avslutad.

Föräldrarådet har träffats 3 gånger under året. En mötesplats där föräldrar haft möjlighet att påverka habiliteringens innehåll. Ett öppet hus hölls dessutom för att sprida information om rådet samt öka intresset bland föräldrar.

MPOC (The Measurement Of Processes Of Care) 2010

MPOC användes för tredje gången inom Hörselhabiliteringen. Endast marginella förändringar i resultatet jämfört med 2008.

I oktober 2010 sändes MPOC till 176 föräldrar som hade ett barn i verksamheten i åldern 0-6 år med hörapparat, CI eller BAHA (benförankrad hörapparat). Påminnelser sändes till 123 familjer. Svarsfrekvensen blev drygt 53 %, ungefär samma som 2008.

MPOC är ett frågeinstrument som består av 28 frågor inom 5 olika områden,

1. partnerskap och delaktighet
2. allmän information
3. specifik information
4. samordnad och allsidig habilitering
5. respektfullt bemötande

Varje fråga besvaras på en sju-gradig skala med fasta svarsalternativ alltifrån ”i mycket stor utsträckning till ”inte alls” och ett sista alternativ ”ej aktuellt”.

Avslutningsvis fanns också möjlighet att ge sitt omdöme om hörselhabiliteringen i sin helhet. Målsättningen med MPOC är att föräldrar ska ange sin upplevelse av den samlade habiliteringsinsatsen.

Resultat 2010

Hur nöjd är du på det hela taget...

Nöjdhet	Mycket nöjd	Nöjd	Inte helt nöjd	Missnöjd	Vet ej	Ej svar
2006	41 %	31 %	23 %	5 %	1 %	
2008	48 %	37 %	13 %	2 %	2 %	
2010	51,1 %	29,8 %	11,7 %	2,1 %	0 %	4,3 %

Partnerskap och delaktighet: Fråga 17 (förekommit dina funderingar genom att erbjuda information utan att du har behövt fråga) inga nämnvärda skillnader, fråga 6 (på ett uttömmande sätt förklarat vilka behandlingsmetoder som finns) en viss försämring istället för i stor utsträckning mot i ganska stor utsträckning, fråga 16 (visat tillit till dig och din kunskap om ditt barn) ingen förändring.

Allmän information: fråga 11 (informerat dig om samhällets övriga insatser som kommun, försäkringskassa m fl kan erbjuda) Svaren var ungefär desamma och behöver förbättras.

Samordnad och allsidig habilitering: fråga 10 (tillsammans med dig gjort en skriftlig habiliteringsplan med konkreta mål, åtgärder och tid för uppföljning) har blivit bättre, lika många har skrivit att hab.plan skrivits som de som säger att hab.plan ej skrivits.

Bemötande: fråga 21 (visat att de brytt sig om din och din familj snarare än att bara ge information) - något bättre, fråga 23 (bemött dig som en kompetent vuxen snarare än som en ”typisk” förälder till ett barn med funktionshinder) visar på bra resultat, fråga 5 (följt upp saker som ni diskuterat eller kommit överens om) visar på mycket bra resultat.

Många har skrivit kommentarer i slutet av enkäten även om mängden kommentarer har minskat. Flera uppskattande kommentarer om verksamheten och om individuella medarbetare fanns. Den kritik som framkommit rör personal som inte verkat ha tillräckligt med tid. Det var också svårt att få tider på mottagningen. Någon efterlyste helhetsperspektiv på familjen, undrade vilka som är ”teamet” då man bara haft kontakt med enstaka medarbetare. Tecken- språket har inte lyfts fram i den omfattning någon önskat.

Avslutningsvis citat från en familj: ”Även om vi inte givit toppbetyg på samtliga frågor så måste jag ändå säga att vi är mycket nöjda med habiliteringen, dess personal, bemötande och tillgänglighet. Är mycket glada att vi är bosatta i denna del av Sverige, då det är möjligt att ta del av allt ni har att erbjuda.”

Effektiv vård

Teammottagning

Under 2010 har teammottagningarna setts över. Vissa justeringar av schemalaggningsen har gjorts för att effektivisera och kvalitetssäkra omhändertagandet av patienterna.

Riktade mottagningar för barn med cochleaimplantat och barn med atresi har genomförts.

Syftet var att sätta samman team med medarbetare som har spetskompetens kring patientgruppen. Ett ökat samarbete har skett med bland andra ÖNH-kliniken, då deras personal deltagit vid hörselhabiliteringens mottagning.

Totalt under 2010 genomfördes 32 mottagningsdagar för förskolebarn och 51 skolmottagningsdagar vilka inkluderat teammottagningar för barn och ungdom med flerfunktionsnedsättning– här ingick även vuxna patienter.

Totalt under 2010 ägde 15 mottagningar för årlig hörsel- och hörapparatskontroll rum.

Dessa genomfördes av audionom, specialpedagog och när behov fanns kurator.

Personalkonsultation

Mötesforum har skapats för föräldrar, barn, skolpersonal och medarbetare från habiliteringen, som har samlats för att tillsammans lyfta den frågeställning som finns kring en hörselnedsättning. Konsultationen har i första hand vänt sig till barn/ungdomar i skolåldern. Totalt har under året 50 personalkonsultationer gällande 54 skolbarn genomförts.

Flöden

Flöden har arbetats fram när det gäller:

- Logopedernas arbete
- Ordination av slinga/portabelt system till förskola/skola Tyngdpunkten har lagts på att se över hur behovsbedömningen görs

Översyn av de väntetider som idag kan råda har setts över, nya riktlinjer gällande nybesök kontra återbesök är framtagna.

Samverkan

Skriftliga samverkansöverenskommelser kring hörseltekniskt stöd finns med Alviksskolan och Åsbackaskolan. Manillaskolan har avslutat den tidigare överenskommelsen och i stället har ett samverkansuppdrag avtalats mellan hörselhabiliteringen och Manillaskolan med syfte att ge bästa möjliga förutsättningar för elevernas hörsel/tal/språk-utveckling. En arbetsgrupp bildades med uppdraget att ge förslag på samverkansformer. Förslag redovisades i slutet av året som kommer att följas upp.

Samverkan kring teckenspråk fanns med TUFF – Teckenspråks Utbildning För Föräldrar.

Hörselhabiliteringen deltog i läger på Vaddö arrangerat av TUFF.

Regelbunden kontakt och uppföljning med specialförskolornas rektorer har förekommit.

Avtal och verksamhetsplan för Hörsel- och Dövforum har skrivits.

Samverkan med Audionomprogrammet KI har utökats genom att praktik förlagts på habiliteringen för sista terminens studenter.

En serie samtal kring förbättringar av samverkan har genomförts tillsammans med ansvariga för Habilitering & Hälsa som resulterat i gemensamt flöde. Vi eftersträvar att på ett tidigt stadium göra gemensamma habiliteringsplaner för att undvika dubbelarbete och otydlighet för föräldrar. Studiebesök har tagits emot från Tittuts spädbarnsverksamhet och Korallen.

Specialpedagoger från hörselhabiliteringen deltog i Habilitering & Hälsas metoddagar.

Samverkan med Enheten för cochleaimplantat CI har fortsatt. Efter inprogrammeringen av CI erbjuds föräldrarna i vanlig ordning habiliteringsplanering tillsammans med parter från både CI och habiliteringen. Teammottagningar på Rosenlund specifikt för barn som har hörapparat och Ci eller enbart CI har anordnats. Ingenjör från CI-enheten har inbjudits att delta.

En gemensam studiedag med all personal från hörselhabiliteringen och CI-enheten anordnades även detta år. Underlag för en gemensam broschyr togs fram.

Som en brygga mellan enheterna arbetar ett par audionomer och en kurator från hörselhabiliteringen delar av sin tid på CI-enheten.

Samverkan med kommunerna har varit intensivt och utgått från Hörsel- och Dövforum. Det hörselpedagogiska stödet har setts över liksom informationsrutinerna till skolhälsovård kring nya barn. En arbetsgrupp med kommunens hörselpedagoger och habiliteringens personal har lagt förslag på samverkansformer.

Intresseorganisationer

Föreningsrepresentanter har inbjudits till möten, föräldraråd och föräldra/barnaktiviteter. Hörselhabiliteringen har haft föreläsningar på Barnplantornas kurser. Planering av den återkommande Teknik- och Kommunikationsmässan sker i samverkan med intresseorganisationerna.

Övrigt

Teamhandledning har pågått under hösten för alla medarbetare.

Studiedagar anordnades om habiliteringens verksamhet och om logopedens arbete med inbjudna från hela landet.

Vår AVT-certifierade personal föreläste bland annat på Specialpedagogisk rikskonferens och konferens för Sveriges hörselvårdschefer. Hörselhabiliteringen har fortsatt arrangera en 1-årig utbildning i AVT samt startat en ny form av AVT-utbildning för audionomer. Besök i Norge kring utbildningen har företagits.

HSS-test "Hörselskadades språk", genomfördes på 40 barn i 4 och 5-årsåldern

Habiliteringsenheten har haft studiebesök från Japan, Australien och Finland.

Två specialpedagoger går en treårig utbildning i Karlstadmodellen, en medarbetare har gått en tvåårig handledarutbildning. Medarbetare deltog i en internationell CI-konferens i Stockholm, en nordisk konferens om CI och SPSM:s Lika värde-konferens i Göteborg, yrkeskonferenser samt höll föreläsningar.

Jämlik vård

Genom en samlad kompetens och geografiska team har vi haft goda möjligheter att ge habilitering på lika villkor oavsett bostadsort, ålder, kön.

Remissbedömning görs varje vecka av läkare, audionom, kurator och psykolog för en så allsidig bedömning som möjligt. Barn med behov av hörapparat erbjuds snarast ett besök.

Stödinsatserna fördelas efter behov oavsett förskole/och skolplacering.

Barn och ungdomar med flerfunktionshinder gavs särskilt stöd av team med specialkompetens. Språk- och teckenspråkstolkar anlätades alltid vid behov, hörselslinga fanns tillgänglig vid alla gruppaktiviteter.

Bildtelefon för teckenspråkiga fanns tillgänglig. Hörselhabiliteringens lokaler är handikappanpassade.

Vård i rimlig tid

Inga väntetider för nytilkomna barn. Kontakt tas med familjen inom 2 veckor från inkommen remiss. Hörapparatutprovning och läkarbesök för små barn prioriterades. Det har under senaste halvåret varit brist på barnaudionomer. Audionomer med inriktning barn är en svårrekryterad grupp varför egen internutbildning på plats är en nödvändighet. För att öka intresset kring barn togs audionomstudenter emot vid flera tillfällen.

Även detta år väntetider till medicinsk uppföljning hos läkare.

Receptionen var öppen måndag till torsdag 8:00-16:30, fredagar till 15:00.

Telefontid måndag till torsdag 9:00-11:00 och 13:00-15:00. Bildtelefon fanns.

Övrig tid telefonsvarare, direktnummer till sekreterare och e-post, påminnelser via sms.

Vår strävan har varit att besvara meddelanden samma dag. Alla medarbetare har egen e-post-adress och flertalet har mobiltelefon.

En stor del av familjekontakterna har även detta år skett via telefon. Många föräldrar har svårt att hinna med alla besök och därför togs många kontakter per telefon.

Rapportering av volymer

Antal barn och ungdomar födda 1991-2010 inskrivna i hörselhabiliteringen var 1994 . Av dessa hade 277 flerfunktionshinder. Fördelning per funktionshindersgrupp redovisas i bilaga. 222 nya barn skrevs in i hörselhabiliteringen, en ökning sedan förra året.

Totala antalet besök 2010 var 12.201. Jämfört med 2009 års 11.196 besök var det en ökning med drygt 1000 besök. 324 uteblivna besök.

151 nya barn har fått hörapparat utprovad.

Antalet familjer som har en habiliteringsplan var 443 st .

Antal reparerade hörapparater var 1.494, en ökning med 145 st jämfört med 2009.

Miljö

Karolinska Universitetssjukhuset är miljöcertifierat enligt SS-EN ISO 14001:2004

Stockholm den 25 februari 2011

Sten Hellström
Verksamhetschef
Hörsel- och Balanskliniken

Gunilla Gårdstedt
Enhetschef
Hörselhabilitering Barn och Ungdom

Bilagor

Antal barn, totalt och enligt funktionsgrupp

Antal besök

Antal aktiviteter våren 2010

Antal aktiviteter hösten 2010

Kostnader för habiliteringsresor 2010

Miljöcertifikat

Kursprogram

Slutrapport Hörsel- och Dövforum

Policy barns delaktighet